

EUROPEES PARLEMENT

1999

2004

Zittingsdocument

8 oktober 2003

DEFINITIEVE VERSIE
A5-0329/2003

VERSLAG

over het Nieuw partnerschap voor de ontwikkeling van Afrika (NEPAD)
(2003/2106 (INI))

Commissie ontwikkelingssamenwerking

Rapporteur: Jean-Pierre Bébéar

PR_INI

INHOUD

	Blz.
PROCEDUREVERLOOP	4
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	5
TOELICHTING	12

PROCEDUREVERLOOP

Op 3 juli 2003 deelde de Voorzitter van het Parlement mede dat de Commissie ontwikkelingssamenwerking toestemming was verleend tot opstelling van een initiatiefverslag, overeenkomstig artikel 163 van het Reglement, over het Nieuw partnerschap voor de ontwikkeling van Afrika (NEPAD).

De commissie benoemde reeds op haar vergadering van 20 februari 2003 Jean-Pierre Bébéar tot rapporteur.

Zij behandelde het ontwerpverslag op haar vergaderingen van 10 september en 1 oktober 2003.

Op laatstgenoemde vergadering hechtte zij met 15 stemmen voor en 0 tegen bij 6 onthoudingen haar goedkeuring aan de ontwerpresolutie.

Bij de stemming waren aanwezig: Margrietus J. van den Berg (ondervoorzitter, waarnemend voorzitter), Marieke Sanders-ten Holte (ondervoorzitter), Anders Wijkman (ondervoorzitter), Jean-Pierre Bébéar (rapporteur), Fernando Fernández Martín, Nirj Deva, John Alexander Corrie, John Bowis, Glenys Kinnock, Carmen Cerdeira Morterero (verving Maria Carrilho), Miguel Angel Martínez Martínez, Jürgen Zimmerling, Karsten Knolle, Francisca Sauquillo Pérez del Arco, Elena Valenciano Martínez-Orozco (verving Marie-Arlette Carlotti), Maj Britt Theorin, Ulla Margrethe Sandbæk, Inger Schörling (verving Paul A.A.J.G. Lannoye), Didier Rod, Michel-Ange Scarbonchi (verving Luisa Morgantini), Feleknas Uca (verving Yasmine Boudjenah) en Hans Modrow.

Het verslag werd ingediend op 8 oktober 2003.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over het Nieuw partnerschap voor de ontwikkeling van Afrika (NEPAD) (2003/2106(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de Oprichtingsakte van de Afrikaanse Unie, op 11 juli 2000 goedgekeurd in Lomé (Togo),
  - gezien de partnerschapsovereenkomst ACS-EG die op 23 juni 2000 in Cotonou werd ondertekend, in het bijzonder artikel 11 hiervan betreffende vredesbeleid en conflictoplossing,
  - verwijzend naar het proces van Barcelona,
  - verwijzend naar de verklaringen van de Conferentie van staatshoofden en regeringsleiders en de besluiten en verklaringen van de tweede gewone vergadering van de Conferentie van de Afrikaanse Unie in Maputo (Mozambique) van 10 t/m 12 juli 2003,
  - gezien het speciaal verslag van de Rekenkamer nr. 8/2003 over de uitvoering van de door het EOF gefinancierde infrastructuurwerkzaamheden¹,
  - gezien het door de Groep van 8 meest geïndustrialiseerde landen (G8) in Kananaskis op 27 juni 2002 goedgekeurde actieplan en de conclusies van het voorzitterschap van de G8 in Evian van 3 juni 2003,
  - gezien de mededeling van de Commissie aan de Raad over de dialoog EU-Afrika (COM(2003) 316),
  - gezien de resolutie van de Paritaire Parlementaire Vergadering ACS-EU over het nieuwe partnerschap voor de ontwikkeling van Afrika (NEPAD) die op 3 april 2003² in Brazzaville (Republiek Congo) werd aangenomen,
  - gezien het verslag van de Commissie ontwikkelingssamenwerking (A5-0329/2003),
- A. overwegende dat de oprichting van de Afrikaanse Unie als institutioneel en politiek kader voor het gehele continent van bijzonder groot belang is voor de geleidelijke integratie van de aangesloten landen; en gelet op het belang van het NEPAD als programma dat door de Afrikaanse Unie bij wijze van politieke initiatief is vastgesteld en waarin het vraagstuk van de onderontwikkeling van Afrika dwingend onder de aandacht van de internationale gemeenschap wordt gebracht,
- B. erop wijzend dat de Afrikaanse Unie een pan-Afrikaanse instelling is, bestaande uit een Commissie, een Raad van ministers en een Assemblee, en dat het niet de bedoeling is dat het NEPAD hiervoor in de plaats komt,
- C. herinnerend aan de eerdere initiatieven van Afrika om de ontwikkeling van het continent ter hand te nemen, in het bijzonder het Actieplan van Lagos (1980), het Afrikaanse Alternatief

---

¹ http://www.eca.eu.int/FR/RS/2003/rs08_03fr.pdf.

² PB C 231 van 26.9.2003.

kader voor structurele aanpassing (1989) en het Verdrag van Abuja (1991),

- D. gelet op het streven van de Afrikaanse landen om de eenheid van Afrika niet alleen op geografische leest te schoeien doch tevens te baseren op gemeenschappelijke waarden, zoals eerbiediging van de mensenrechten en de democratische beginselen,
- E. beveelt daarbij aan de culturele diversiteit te behouden en te stimuleren als beste manier om wederzijds begrip te kweken en (gewapende) conflicten te voorkomen,
- F. overwegende dat de centrale rol van de Afrikaanse volkeren bij de verwezenlijking van de doelstellingen van het NEPAD weliswaar wordt erkend, maar dat de nationale parlementen, het maatschappelijk middenveld en de maatschappelijke en beroepsorganisaties niet zijn geraadpleegd over de formulering en de definitieve vorm van dit initiatief,
- G. overwegende dat er een coherent kader moet komen voor de steun van de EU aan de pan-Afrikaanse initiatieven,
- H. overwegende dat de ervaring van de Europese Unie voor de Afrikaanse Unie een bron van inspiratie kan vormen, ondanks de grote verschillen tussen beide continenten,
- I. verwijzend naar het innovatieve karakter van het NEPAD, dat het accent niet alleen op klassieke hulp legt, doch tevens op andere, niet-financiële factoren die kunnen bijdragen tot ontwikkeling, zoals een juridisch klimaat dat geschikt is voor de vestiging en groei van bedrijven, behoorlijk bestuur en partnerschappen tussen overheid en bedrijfsleven,
- J. overwegende dat voor het verwezenlijken van de doelstellingen van het NEPAD een bedrag van ongeveer 64 miljard dollar per jaar moet worden uitgetrokken,
- K. overwegende dat om de doelstellingen van het NEPAD te verwezenlijken de Afrikaanse leiders gezamenlijk een aantal verantwoordelijkheden op zich moeten nemen, overeenkomstig het in oktober 2001 in Abuja aangenomen NEPAD-actieprogramma, en dat in het bijzonder
  - de mechanismen voor preventie, beheersing en conflictoplossing op regionaal en pan-Afrikaans niveau moeten worden geconsolideerd en de inzet van deze mechanismen voor herstel en handhaving van de vrede, onder het politiek gezag van de Afrikaanse Unie, moet worden bevorderd,
  - de democratie en de mensenrechten in eigen land en regio moeten worden aangemoedigd en geëerbiedigd door duidelijke regels op te stellen inzake verantwoordelijkheid, transparantie, goed beheer en participerende democratie op zowel plaatselijk als nationaal niveau,
- L. overwegende dat ervoor moet worden gezorgd dat vrouwen daadwerkelijk worden betrokken bij alle fases van de besprekingen en besluitvormingsprocedures; met instemming kennis nemend van het zeer positieve signaal dat in dit verband uitgaat van het feit dat mannen en vrouwen in de Commissie van de Afrikaanse Unie gelijk zijn vertegenwoordigd,
- M. overwegende dat het mechanisme voor evaluatie door Afrikaanse collega's (MEPA) een belangrijk instrument is voor de verwezenlijking van deze doelstellingen, en dat de fundamentele waarden op het gebied van mensenrechten en behoorlijk bestuur zijn verankerd in de Oprichtingsakte van de Afrikaanse Unie en de Conferentie voor veiligheid,

- stabiliteit, ontwikkeling en samenwerking in Afrika,
- N. gelet op het belang van de regionale en plaatselijke overheden als essentieel element voor het realiseren van duurzame ontwikkeling en behoorlijk bestuur,
  - O. overwegende dat er geen ontwikkeling mogelijk is zonder vrede en stabiliteit en met spijt vaststellende dat in verscheidene Afrikaanse landen of regio's conflicten voortduren en nieuwe conflicten ontstaan,
  - P. overwegende dat goede economische, politieke en sociale voorwaarden vaak ten grondslag liggen aan duurzame vrede en veiligheid en tegelijkertijd het risico van het ontstaan en de escalatie van conflicten verminderen,
  - Q. verwijzend naar het besluit, het eerste in zijn soort, om onder auspiciën van de Afrikaanse Unie militairen te sturen naar Burundi, de Afrikaanse vredesmissie in Burundi (AVB), en overwegende dat Zuid-Afrika deze vredesmacht aanzienlijke personele en financiële steun heeft gegeven en dat ook Mozambique en Ethiopië steun hebben toegezegd,
  - R. overwegende dat de AVB een belangrijke test vormt met het oog op toekomstige operaties van hetzelfde karakter,
  - S. overwegende dat de partnerschapsovereenkomst ACS-EU, met name artikel 11, de EU een basis biedt voor het steunen van Afrikaanse initiatieven, onder het politiek gezag van de Afrikaanse Unie, op het gebied van crisisbeheer en vredesoperaties, en dat stappen zouden moet worden genomen om te komen tot een continentaal kader voor dergelijke steun,
  - T. overwegende dat op de Top van de Afrikaanse Unie in Maputo de Europese Unie is verzocht een operationele faciliteit voor vredesondersteuning op te richten, ter financiering van vredesoperaties onder auspiciën van de Afrikaanse Unie,
  - U. gezien de toekenning door de Europese Unie van 50 miljoen euro uit het Europees Ontwikkelingsfonds ter ondersteuning van het vredesproces in Liberia,
  - V. gelet op de steeds grotere armoede in de Afrikaanse landen en de nog steeds zeer grote problemen op het gebied van onderwijs en volksgezondheid, in het bijzonder de verwoestende gevolgen van de hiv/aids-epidemie voor het Afrikaanse productiepotentieel en de maatschappelijke structuren van de betrokken landen,
  - W. overwegende dat de Afrikaanse Unie onlangs de Overeenkomst inzake corruptiebestrijding heeft goedgekeurd, en dat in het kader van het NEPAD toezeggingen zijn gedaan met het oog op de bestrijding van dit probleem, dat in meerdere Afrikaanse landen een ware plaag is en een grote belemmering voor ontwikkeling vormt,
  - X. gelet op de schuldenlast van de Afrikaanse landen en de noodzaak om verder te gaan dan de huidige initiatieven zoals "PPTTE renforcé" (arme landen met zeer grote schuldenlast) in de vorm van feitelijke kwijtschelding,
  - Y. vaststellend dat voor het door de G8 in 2002 aangekondigde "Actieplan voor Afrika" nog steeds geen stappenplan is opgesteld en dat dit actieplan vooral gericht is op openstelling van de markten,

- Z. overwegende dat 60% van de rechtstreekse investeringen in het Afrika ten zuiden van de Sahara worden verricht in slechts drie landen (Angola, Nigeria en Zuid-Afrika),
- AA. overwegende dat de arme landen, voor het merendeel Afrikaanse landen met een torenhoge schuldenlast, nog steeds een aanzienlijk deel van hun BNP besteden aan aflossingen en dat hun ontwikkeling daardoor nooit van de grond kan komen,
- BB. overwegende dat een doeltreffende regionale integratie op het Afrikaanse continent noodzakelijk is voor de ontwikkeling van de door het mondialiseringsproces vereiste schaalvoordelen en om bij te dragen aan de ontwikkeling van de productiecapaciteit van deze landen en hun capaciteit om verwerkte en gediversifieerde producten te exporteren,
- CC. overwegende dat particuliere investeerders meer moeten worden betrokken bij de ontwikkeling van Afrika en dat er te weinig samenwerking is tussen de overheidssector en de particuliere sector,
1. verwelkomt ten eerste de oprichting van de Afrikaanse Unie en neemt met grote belangstelling kennis van het door vijf Afrikaanse regeringsleiders gelanceerde NEPAD-programma, dat berust op:
    - het beginsel dat de ontwikkeling in eigen handen moet worden genomen;
    - vrede en veiligheid door preventie en het oplossen van conflicten;
    - prioriteit geven aan de mensenrechten, democratie en behoorlijk bestuur;
    - de noodzaak het proces van regionale integratie te versnellen;
  2. is van oordeel dat deze prioriteiten als nieuwe elementen centraal moeten staan bij de ontwikkelingshulp aan Afrika;
  3. neemt kennis van de kritiek van een aantal vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld in Afrika en moedigt de lidstaten van de Afrikaanse Unie, in het bijzonder de initiatiefnemers van NEPAD, aan de actieve en democratische participatie mogelijk te maken van alle segmenten van het maatschappelijk middenveld - NGO's, vakbonden, werkgeversorganisaties, kerken - zowel op pan-Afrikaans niveau als in elke lidstaat afzonderlijk; meent dat bij deze actieve en democratische participatie een belangrijke rol zal zijn weggelegd voor de Economische en Sociale Raad van de AU;
  4. wijst erop dat het NEPAD een sociaal-economisch programma van de Afrikaanse Unie is voor de ontwikkeling van Afrika, en dat het hier niet gaat om een onafhankelijke instelling;
  5. moedigt de Afrikaanse landen aan een publiek debat te voeren en een onafhankelijke, verkennende studie op te zetten over de gevolgen van het NEPAD voor de sociale rechten, de voedselveiligheid, de toegang tot grondstoffen en de milieubescherming;
  6. verwelkomt de toezegging die de Europese Unie bij monde van Commissievoorzitter Romano Prodi in Maputo heeft gedaan betreffende versterking van de samenwerking met Afrika;
  7. verzoekt de Raad, de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid om op "Unie-niveau" tussen de Europese Unie en de Afrikaanse Unie een brede en gestructureerde politieke dialoog op te zetten;

8. moedigt de Afrikaanse staten, de Afrikaanse regionale organisaties en de Europese Commissie aan de NEPAD-prioriteiten goed tot hun recht te laten komen in de communautaire steunprogramma's, en derhalve de doelstellingen van het NEPAD en de regionale programma's (in het kader van de overeenkomsten met de ACS-landen, de MEDA-landen en Zuid-Afrika) beter op elkaar af te stemmen;
9. benadrukt de noodzaak om - in het kader van de komende herzieningen van de samenwerkingsovereenkomsten met de ACS- en MEDA-landen en Zuid-Afrika - de bestaande EU-mechanismen voor samenwerking met de Afrikaanse landen aan te passen teneinde recht te doen aan de pan-Afrikaanse dimensie;
10. is ingenomen met de steun van de Europese Unie voor de institutionele ontwikkeling van de Afrikaanse Unie en met de ondersteuning van de vredesinitiatieven;
11. oordeelt positief over het feit dat de Afrikaanse Unie in haar institutionele structuur heeft voorzien in de oprichting van het pan-Afrikaanse Parlement; dringt er bij de parlementen van de Afrikaanse landen op aan te proberen het oprichtingsprotocol voor het pan-Afrikaanse Parlement zo snel mogelijk te ratificeren; zegt - in zijn hoedanigheid van Europees Parlement - het pan-Afrikaans Parlement als zusterinstelling alle mogelijk hulp toe bij de aanvang van zijn werkzaamheden en voor een efficiënt functioneren in de toekomst;
12. is van oordeel dat de Afrikaanse landen zich de middelen moeten verschaffen om een strategie voor duurzame, rechtvaardige en evenwichtige ontwikkeling uit te voeren, die de weg vrijmaakt voor verwezenlijking van het recht op voedsel, gezondheid, onderwijs en huisvesting en tegemoet komt aan de overige noden van de Afrikaanse bevolking;
13. hecht het grootste belang aan de instelling en de democratische parlementaire controle van het mechanisme voor evaluatie door Afrikaanse collega's (MEPA) dat zal bijdragen aan de verwezenlijking van de politieke en economische beginselen en doelstellingen van het NEPAD door een kader te scheppen voor controle en bevordering van het beste beleid en de beste normen en praktijken, zoals met name een verantwoord bestuur, democratie, eerbiediging van de rechtsstaat en de mensenrechten; doet een dringend beroep op de parlementen van de Afrikaanse landen om ervoor te zorgen dat dit mechanisme op democratische wijze functioneert;
14. is van oordeel dat in het proces van ontwikkeling op basis van sociale rechtvaardigheid, eerbiediging van de mensenrechten, politiek pluralisme, eerlijke verdeling van de hulpbronnen en democratische controle op de besluitvorming, opnieuw een belangrijke rol moet worden toegekend aan de democratische staat;
15. doet een dringend beroep op alle Afrikaanse landen om mee te doen aan het MEPA en zich ervan te verzekeren dat dit mechanisme functioneert volgens de beginselen van onafhankelijkheid en technische competentie;
16. verlangt in dit verband dat succesvolle deelname aan het MEPA tevens wordt beloond door versterkte financiële samenwerking met de betrokken landen in het kader van het EU-ontwikkelingsbeleid;
17. verzoekt de betrokken landen voorts om te reageren op de evaluatiemechanismen die zo snel mogelijk moeten worden ingevoerd;

18. is van oordeel dat de geloofwaardigheid van het NEPAD afhangt van de soms moeilijke besluiten die de AU moet nemen ten aanzien van landen die op middellange termijn niet aan de criteria van het MEPA zullen voldoen;
19. verwelkomt de pogingen van de Afrikaanse Unie om haar instellingen meer gewicht te geven teneinde de eerbiediging van de mensenrechten, de democratie en het beginsel van behoorlijk bestuur te waarborgen;
20. spreekt zijn waardering uit voor de geleidelijk introductie door de Afrikaanse Unie van een beginsel van "betrokkenheid", en voor haar bereidheid in een lidstaat te interveniëren ingeval van oorlogsmisdrijven, volkerenmoord, of misdaden tegen de mensheid;
21. verzoekt de lidstaten van de AU, en met name de leden van de SADC een initiatief te ontplooiën met het oog op een politieke en constitutionele overgang in Zimbabwe die moet uitmonden in verkiezingen in de komende 24 maanden;
22. herhaalt zijn overtuiging dat het stimuleren van en de controle op het NEPAD een zaak is voor het pan-Afrikaanse parlement, waarbij moet worden gewaakt voor overlappingsen van inspanningen en uitgaven en voor institutionele wildgroei; moedigt de Afrikaanse parlementen aan hun inspanningen te concentreren op zo snel mogelijke ratificatie van het protocol inzake het pan-Afrikaanse parlement;
23. moedigt de Afrikaanse landen aan te steunen op de regionale en plaatselijke overheden en gebruik te maken van jumelages tussen steden en samenwerking tussen regionale en plaatselijke overheden om de doelstellingen van de Afrikaanse Unie en het NEPAD te verwezenlijken; nodigt de Afrikaanse regionale en plaatselijke overheden uit in dat verband een beroep te doen op de knowhow en expertise van de noordelijke lokale en regionale overheden;
24. nodigt de initiatiefnemers van het NEPAD uit een brede maatschappelijke dialoog aan te gaan met NGO's, vakbonden, werkgeversorganisaties en religieuze gezagsdragers;
25. neemt kennis van de toezegging van de G8 en de initiatiefnemers van het NEPAD om prioriteit toe te kennen aan de bestrijding van het terrorisme, doch dringt er eveneens op aan deze strijd te voeren onder eerbiediging van de rechtsstaat, de mensenrechten en de fundamentele burgerrechten en politieke rechten;
26. acht het van essentieel belang ertoe bij te dragen Afrika in staat te stellen zelf, onder politiek gezag van de Afrikaanse Unie, zijn conflicten te regelen en vrede tot stand te brengen;
27. is van oordeel dat de Afrikaanse Unie in haar beleid inzake conflictpreventie tevens aandacht moet besteden aan de structurele oorzaken: economische ongelijkheid, sociale onrechtvaardigheid, het ontbreken van democratische participatie in de besluitvorming, aantasting van het milieu, schendingen van de mensenrechten, toegang tot en controle over de natuurlijke hulpbronnen, enz.;
28. steunt de Raad voor vrede en veiligheid van de Afrikaanse Unie, als politieke autoriteit en orgaan voor coördinatie van de inspanningen van externe partners, en moedigt de AU-lidstaten aan het protocol voor deze Raad te ratificeren;
29. uit zijn waardering voor de inzet van de Afrikaanse Unie ten behoeve van vrede in Burundi,

via de AVB;

30. nodigt de Europese Commissie en de lidstaten uit om met alle hiervoor beschikbare instrumenten acties die onder auspiciën van de Afrikaanse Unie worden genomen ten behoeve van vrede en het voorkomen en oplossen van geschillen, te ondersteunen;
31. is verheugd over de toekenning door de Europese Unie van een bedrag van 50 miljoen euro uit het Europees Ontwikkelingsfonds ter ondersteuning van het vredesproces in Liberia;
32. wenst dat de gedragscode voor wapenexport voor de EU-lidstaten dwingend wordt;
33. meent dat er een juridisch dwingend kader moet komen, inclusief sancties, voor ondernemingen die aan conflicten bijdragen;
34. feliciteert de Europese Commissie met haar inspanningen om de schuldenlast te verlichten in het kader van het initiatief "TTPE renforcé" en verzoekt haar en de lidstaten tevens andere maatregelen van soortgelijke aard te treffen;
35. schaart zich achter de maatregelen die zijn aangekondigd op de G8-top van Evian voor de financiering van het Wereldfonds ter bestrijding van aids, tuberculose en moeraskoorts;
36. nodigt de Afrikaanse landen uit participatie van de particuliere sector aan te moedigen en te vergemakkelijken, in de geest van de bijeenkomst van Dakar van april 2002, in het bijzonder via partnerschappen tussen overheid en bedrijfsleven en joint ventures van Europese en Afrikaanse bedrijven;
37. is van oordeel dat samenwerking tussen de Afrikaanse en Europese overheidssectoren ertoe zou kunnen bijdragen te voorzien in de behoeften van de Afrikaanse bevolkingen, met name in de dienstensector;
38. steunt het project van een internationale financieringsfaciliteit om particuliere investeringen in de ontwikkelingslanden aan te trekken;
39. benadrukt dat het beroep op de particuliere sector niet tot gevolg mag hebben dat de overige investeerders, waaronder de lidstaten en de EU, zich aan hun verantwoordelijkheden onttrekken; herinnert aan zijn eerdere oproepen tot hervorming en uitbreiding van de openbare ontwikkelingshulp;
40. wijst nadrukkelijk op de noodzaak van goede coördinatie tussen de verschillende ontwikkelingsprojecten en waarschuwt voor de neiging om grote projecten te bevoordelen ten koste van kleinschaliger acties op plaatselijk niveau;
41. nodigt alle Afrikaanse landen uit de AU-overeenkomst inzake bestrijding van corruptie zo snel mogelijk te ratificeren en nauwgezet uit te voeren en deel te nemen aan de ontwikkeling van regionale initiatieven ter bestrijding van witwaspraktijken, in samenwerking met de Financiële Actiegroep inzake het witwassen van geld;
42. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, de Afrikaanse Unie en het secretariaat-generaal van het NEPAD, de ACS-Raad en aan de Paritaire Parlementaire Vergadering ACS-EU.

TOELICHTING

Het Nieuw Partnerschap voor de Ontwikkeling van Afrika (*New Partnership for Africa's Development* – NEPAD) is een politiek initiatief van vijf Afrikaanse staatshoofden: Thabo Mbeki (Zuid-Afrika), Abdelaziz Bouteflika (Algerije), Hosni Mubarak (Egypte), Olusegun Obasanjo (Nigeria) en Abdoulaye Wade (Senegal). Deze vijf landen vormen samen tevens de stuurgroep van het NEPAD.

Het NEPAD maakt deel uit van een ambitieus project, de "Renaissance van Afrika", en is om twee redenen van groot politiek belang: de persoonlijkheid van de initiatiefnemende staatshoofden en de originaliteit ten opzichte van voorgaande initiatieven.

De doelbewuste bevordering van de democratie is inderdaad een heuse culturele revolutie.

Het NEPAD is erop gericht dat Afrika zijn lot in eigen handen neemt en het originele karakter ervan is gelegen in de wil om een intra-Afrikaanse dynamiek te ontwikkelen die berust op voorbeeldwerking. De staten die plechtige beloftes doen om de mensenrechten te eerbiedigen, om aan conflictpreventie en -beëindiging te doen, om democratische processen op gang te brengen, om voor behoorlijk bestuur te zorgen, om de corruptie te bestrijden en om regionale integratie te bereiken, creëren optimale voorwaarden om particuliere investeerders ertoe over te halen om deel te nemen aan de economische en sociale ontwikkeling. Gezien de enorme behoeften van het Afrikaanse continent is deelname van de particuliere sector een onmisbare aanvulling op overheidssteun¹.

De Afrikaanse bezielers hebben tien prioriteiten bepaald: behoorlijk overheidsbestuur, behoorlijk bestuur in het bedrijfsleven, infrastructuur, onderwijs, gezondheidszorg, informatie- en communicatietechnologie (ICT), landbouw, milieu, energie en tot slot toegang tot de markten van de ontwikkelde landen en de diversificatie van de eigen producten².

Het NEPAD is bijzonder positief onthaald in de geïndustrialiseerde landen, met name in de Europese Unie en de G8 (voor het eerst in Kananaskis en meer recentelijk in Evian), ook al komt de steun die daaruit voortvloeit niet altijd tegemoet aan de verwachtingen van de initiatiefnemende landen. Ook Europese werkgevers, die voorstander zijn van meer partnerschappen tussen overheid en bedrijfsleven, hebben instemmend gereageerd.

Ook de Verenigde Naties vonden het NEPAD-initiatief dusdanig goed dat in december 2002 zelfs werd besloten om de ontwikkeling van het VN-beleid voor Afrika af te stemmen op de doelstellingen van het NEPAD.

Terwijl het NEPAD in het leven werd geroepen, is de OAE vervangen door de Afrikaanse Unie. Deze is net als het NEPAD gebaseerd op de beginselen van behoorlijk bestuur, mensenrechten en democratie. Het NEPAD is op de Top van Durban overgenomen als een operationeel programma van de AU. Op de Top van Maputo hebben de staatshoofden besloten het NEPAD-

---

¹ Het NEPAD-manifest omvat 205 punten en is aangenomen in Abuja in oktober 2001. Het kan geraadpleegd worden op het internet via <http://www.nepad.org>

² Algerije beheert het gedeelte menselijke ontwikkeling, dat bestaat uit gezondheidszorg en onderwijs, Zuid-Afrika het gedeelte behoorlijk politiek bestuur (conflictbeëindiging, veiligheid, democratie) en Egypte houdt zich bezig met markttoegang, diversificatie van de productie en landbouw. Nigeria staat in voor behoorlijk bedrijfsbestuur - en Senegal voor infrastructuur, energie, milieu en ICT. Deze laatste zijn het voorwerp geweest van workshops met de privésectorprivé-sector.

secretariaat te integreren in de AU-structuren. Tijdens de overgangperiode wordt het NEPAD-secretariaat een "Bureau van de AU", waardoor de institutionele en functionele banden tussen het NEPAD-secretariaat en de AU-instanties, met name de AU-Commissie, zullen kunnen worden versterkt.

1. De twee hoofdbeginselen van het NEPAD: conflictpreventie en -beëindiging en behoorlijk bestuur

1.1. Conflictpreventie en -beëindiging

Vrede en stabiliteit zijn noodzakelijke voorwaarden voor elke vorm van ontwikkeling. Zonder een stabilisering van het politieke, economische en sociale klimaat is geen enkele investering denkbaar. Dit geldt voor overheidsinvesteringen, maar eerst en vooral ook voor investeringen door het bedrijfsleven, zoals ook door de Unie van industrie-federaties der Europese Gemeenschap (UNICE) is benadrukt. Na beëindiging van een conflict kan de overheid tamelijk snel haar investeringen hervatten. Dit geldt niet voor investeerders uit het bedrijfsleven; zij kijken de kat uit de boom, omdat zij eerst hun vertrouwen moeten herwinnen. Zo bekeken kan de negatieve weerslag van het conflict in Ivoorkust op de economie van de subregio nog jarenlang voelbaar blijven.

Een van de doelstellingen van het NEPAD is nu juist om verder te kijken dan overheidssteun en het bedrijfsleven in te schakelen, zoals verklaard op de bijeenkomst in Dakar van april 2002.

De Afrikaanse Unie heeft een specifieke instelling in het leven geroepen: de Raad voor Vrede en Veiligheid (CPS). Deze heeft tot taak te bemiddelen in regionale conflicten waarbij sprake is van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid. Op de Top van Addis Abeba van februari 2003 hebben de Afrikaanse staatshoofden de situatie in Ivoorkust en Burundi besproken en besloten een vredesmacht in te zetten.

Volgens de heer Saïd Djinnit, interim-commissaris van de Afrikaanse Unie, belast met vredes- en veiligheidsvraagstukken en politieke aangelegenheden, is er inmiddels sprake van een "betrokkenheidsbeginsel" dat zelfs kan leiden tot het zenden van troepen om de vrede te herstellen.

Op 4 april 2003 ~~in Addis Abeba~~ heeft commissaris Nielson in Addis Abeba namens de Commissie een financieringsovereenkomst ondertekend met de ACS-landen uit de regio ten zuiden van de Sahara¹. Volgens die overeenkomst wordt 12 miljoen euro vrijgemaakt in het kader van het 8e EOF. Dit bedrag wordt over twee domeinen gespreid:

- 10 miljoen euro gaat naar het bevorderen van de vrede, met name naar onderhandelingen voor vredesovereenkomsten, naar initiatieven volgend op de beëindiging van een conflict, verkiezingswaarneming, werk met maatschappelijke organisaties, institutionele ondersteuning voor vrede en veiligheid en naar het oprichten van raden van wijzen.
- 2 miljoen euro gaat naar de overgang van OAE naar AU.

---

¹ De ACS-landen uit de Stille Zuidzee en de Caraïbische regio hebben zich hiermee op voorhand akkoord moeten verklaren.

Naar een mechanisme voor ondersteuning van vredesoperaties

De rapporteur heeft een bezoek gebracht aan Bujumbura en daar kennis kunnen nemen van het uitstekende werk dat de Afrikaanse vredesmissie in Burundi (AVB), ondanks de beperkte en hoofdzakelijk door Zuid-Afrika verstrekte middelen die tot haar beschikking stonden, in Burundi heeft verricht. Burundi is de eerste zelfstandige militaire operatie van de AU en dus een testcase waarvan het welslagen grotendeels afhangt van de middelen die voor deze vredesoperatie worden uitgetrokken. Externe financiering is dus absoluut noodzakelijk, wil de AVB haar taken van ontwapening en het uit elkaar houden van de strijdende partijen tot een goed einde kunnen brengen.

Artikel 11 van de Overeenkomst van Cotonou is breed genoeg geformuleerd om te voorzien in financiële steun voor vredesoperaties onder auspiciën van de AU. Binnen het Comité voor ontwikkelingshulp van de OESO moet overeenstemming worden bereikt over het opnemen van vredesoperaties in de steuncategorieën die in aanmerking komen voor ontwikkelingsgeld.

Onlangs is er door de EU 50 miljoen euro vrijgemaakt uit het EOF ter ondersteuning van het vredesproces in Liberia.

1.2. Behoorlijk bestuur en bestrijding van corruptie

Niet alleen stabiliteit, ook behoorlijk bestuur, democratie en respect voor de rechtsstaat zijn nodig om economische en menselijke ontwikkeling mogelijk te maken. Zonder behoorlijk bestuur kunnen spelers uit het bedrijfsleven zichzelf niet uitbouwen. Verstrekkers van ontwikkelingssteun hebben al vaak gehamerd op de noodzaak van behoorlijk bestuur. Met het NEPAD nemen de Afrikanen nu het heft in eigen handen en maken zij duidelijke keuzes.

De heer Abdelkader Messahel, Algerijns minister voor Afrikabeleid en Maghreb-vraagstukken, heeft op 11 juni voor de Commissie ontwikkelingssamenwerking een even realistisch als wrang beeld geschetst. Volgens hem verdwijnt een aanzienlijk deel van de steun als gevolg van de corruptie in de ontvangende landen en bereikt een te klein deel de uiteindelijke bestemming.

Volgens de Commissie wordt de totale hoeveelheid illegaal verkregen en hoofdzakelijk bij buitenlandse banken ondergebracht geld geraamd op een bedrag waarmee ruim 50% van de buitenlandse schuld van Afrika zou kunnen worden ingelost¹. De voorbeelden van deze corruptieplaag in diverse Afrikaanse landen zijn helaas te talrijk.

Corrupte praktijken zijn niet alleen moreel verwerpelijk, maar maken ook goederen en diensten aanzienlijk duurder, hetgeen tot keuzes leidt die niet goed aansluiten bij de reële behoeften, degelijke investeerders afschrikt en de bevolking ontmoedigt.

Ratificatie van de diverse internationale verdragen moet worden aangemoedigd en de toepassing ervan moet doeltreffend zijn.

2. Methode voor collegiale toetsing door Afrikanen (*Mécanisme d'évaluation des pairs africains: MEPA*) (*peer review*)

Het bevorderen van behoorlijk bestuur gaat hand in hand met een collegiale toetsing (*peer*

---

¹ COM(2003) 316.

review). Het lot in eigen handen nemen betekent voor de bezielers van het NEPAD dat er een systeem moet komen van collegiale toetsing, zowel voor het politieke als voor het economische domein.

Hoofddoelstelling van het MEPA is het rijp maken van de geest van Afrikaanse leiders voor de beginselen van het NEPAD en een zekere competitie tussen hen op gang te brengen. Naar het idee van de Afrikaanse promotors van het MEPA gaat het niet om het veroordelen of straffen van landen maar om zoveel mogelijk landen voor de zaak te winnen.

Op zijn laatste bijeenkomst in Abuja op 9 maart 2003 heeft het uitvoerend comité van staatshoofden en regeringsleiders verklaard "dat een methode voor collegiale toetsing door Afrikanen ook door Afrikanen moet worden uitgewerkt, beheerd en in handen moet worden gehouden. Het moet geloofwaardig, transparant en begrijpelijk zijn, zodat duidelijk wordt dat de Afrikaanse leiders zich ten volle bewust zijn van hun verantwoordelijkheden en verplichtingen ten aanzien van hun bevolking en dat zij daadwerkelijk bereid zijn betrekkingen met de rest van de wereld aan te gaan op basis van integriteit en wederzijds respect". Op de top van de Afrikaanse Unie in juli 2003 in Maputo is besloten een groep deskundigen te vormen die moet nagaan of de landen die zich bereid hebben verklaard de toetsing te ondergaan zich ook daadwerkelijk aan de doelstellingen van het NEPAD houden. Tot op heden hebben 16 landen verzocht om een toetsing door het MEPA.

Gezien zijn originaliteit wekte het MEPA grote belangstelling in de donorlanden. Maar veel landen zouden liever hebben gezien dat de toetsing verplicht en niet vrijwillig en dus facultatief is. Overigens kost het veel tijd om het MEPA op te zetten. Deze trage voortgang wordt geweten aan een gebrek aan wil om de moeilijke gevallen aan te pakken, met name dat van Zimbabwe, waar de humanitaire ramp in grote mate te wijten valt aan onbehoorlijk bestuur en flagrante schendingen van de mensenrechten en de rechtsstaat. Het is van cruciaal belang dat Zuid-Afrika, dat het onderdeel "behoorlijk bestuur" van het NEPAD onder zijn hoede heeft, fermere standpunten inneemt ten opzichte van Zimbabwe, omdat anders de geloofwaardigheid van het NEPAD als geheel dreigt te worden aangetast.

Overigens zal de Europese Unie een initiatief van de AU aanmoedigen met het oog op een politieke en constitutionele overgang in Zimbabwe die moet uitmonden in verkiezingen in de komende 24 maanden.

3. Implicaties van het NEPAD voor kapitaalverstrekkers en begunstigden

3.1. Voor de verstrekkers van ontwikkelingssteun

Het NEPAD verlangt van de geldverstrekkers een krachtiger engagement voor het ontwikkelingsbeleid. De door de Verenigde Naties vastgestelde 0,7% van het bruto binnenlands product die aan ontwikkelingshulp zou moeten worden besteed, wordt namelijk lang niet gehaald. Maar het is verheugend om vast te stellen dat alle lidstaten van de EU hebben toegezegd om in 2006 minstens 0,33% van hun BBP uit te trekken voor ontwikkelingshulp van de overheid. Aangezien sommige landen reeds meer hulp verstrekken, zal het gemiddelde van de Unie de 0,4% naderen.

De geïndustrialiseerde landen, en in de eerste plaats de Europese Unie en haar lidstaten, hebben aanzienlijke steun geboden voor het NEPAD-project. In Kananaskis heeft de G8 zes miljard

dollar in het vooruitzicht gesteld, gespreid over vijf jaar.

De bestrijding van de hiv/aids-pandemie heeft de donorlanden in het bijzonder gemobiliseerd. De EU draagt 54% bij in het Wereldfonds voor de bestrijding van AIDS. In Evian hebben de geïndustrialiseerde landen belangrijke toezeggingen gedaan.

Afgezien van de 12 miljoen euro voor conflictpreventie en de overgang naar de AU (zie hierboven) wordt de Europese Unie betrokken bij de task force die het NEPAD in het leven heeft geroepen om een kortetermijnactieplan voor de infrastructuur op te stellen. Infrastructuur en vervoer zijn prioritair in de nationale strategische programma's die in het kader van het 9e EOF gefinancierd zullen worden.

Naast de financiële hulp vormen de handel met en de openstelling van de markten van de geïndustrialiseerde landen voor Afrikaanse landen een belangrijk instrument voor ontwikkeling.

Het valt trouwens ook te verwachten dat het NEPAD op de middellange termijn gevolgen zal hebben voor de Europese Unie en ons partnerschap met de ACS-landen. De steun binnen de partnerschapsovereenkomsten stond in het verleden bloot aan kritiek omdat deze te log en te traag zou zijn. De decentralisering die terecht tot doel is gesteld, moet volledig worden doorgevoerd en moet zo nauw mogelijk aansluiten bij het werk te velde. Het NEPAD kan een nuttige stimulans vormen om de geest van de Overeenkomst van Cotonou te versterken en beter af te stemmen op de Afrikaanse behoeften, zonder de oorspronkelijkheid van Cotonou aan te tasten (paritair beginsel, politieke dialoog).

3.2. Voor de ontvangers van ontwikkelingssteun

De belangrijkste implicaties van het NEPAD voor de ontvangende landen zijn de inachtneming van behoorlijk bestuur, in al zijn facetten, zoals eerder al aangehaald, de eerbiediging van de mensenrechten en de ontwikkeling van de democratie.

Voorts heeft het NEPAD ook praktische implicaties.

Voor een doeltreffende besteding van de steun moet worden bepaald welke speler wat doet: het NEPAD-secretariaat, dat geen permanente structuur vormt en dat vooral een politieke functie heeft, de Afrikaanse Ontwikkelingsbank, die vooral een technische functie heeft, enzovoort.

Bovendien mag het NEPAD niet beperkt blijven tot een lijstje projecten en programma's voor de korte termijn, maar moet het deel uitmaken van een strategische visie op ontwikkeling. Vandaar dat er een goede coördinatie moet zijn met reeds bestaande projecten. Sommigen zouden in de verleiding kunnen komen "grote projecten" voorrang te geven boven bescheidener inspanningen van plaatselijke omvang, omdat dat meer publiciteit oplevert. De ervaring heeft echter uitgewezen dat groots opgezette of ondoordachte projecten (geen voortzetting, gebrekkige evaluatie van sociale gevolgen en milieueffecten, onderhoudsproblemen) een averechts effect kunnen hebben.

4. Integratie in de Afrikaanse Unie

De Afrikaanse Unie, die de OAE vervangt, steunt op dezelfde beginselen als het NEPAD: behoorlijk bestuur, naleving van de mensenrechten en bevordering van de democratie. Daar

komt nog een krachtige economische component bij, gebaseerd op partnerschapsbetrekkingen.

Aanvankelijk ging het om twee afzonderlijke initiatieven. Maar sinds de Top van Durban van 9 tot 11 juli 2002 is het NEPAD een operationeel programma van de AU geworden en versterken zij elkaar wederzijds: het NEPAD verleent de AU op korte termijn geloofwaardigheid en maakt haar doeltreffender, en de AU biedt het NEPAD een institutioneel kader en politieke legitimiteit. In de woorden van Saïd Djinnit, interim-commissaris van de AU, belast met vredes- en veiligheidsvraagstukken en politieke kwesties, is "het NEPAD de geest en de Afrikaanse Unie het lichaam". Deze convergentie wordt versterkt door het feit dat Zuid-Afrika, een van de belangrijkste gangmakers van het NEPAD, tegelijk het eerste jaar ook voorzitter van de AU is.

Niettemin kan er een zekere verwarring ontstaan - misschien zelfs een institutionele wildgroei - tussen het NEPAD als politiek initiatief en de AU als pan-Afrikaanse organisatie. De Parlementaire Paritaire Vergadering ACS-EU heeft erop aangedrongen "overlappendingen tussen het NEPAD en de AU" zoveel mogelijk te vermijden¹. Al is het NEPAD een politiek initiatief, het heeft procedures en structuren nodig om te kunnen functioneren. Het is verheugend dat op de Top van Maputo is besloten om het NEPAD-secretariaat (Johannesburg) binnen drie jaar te integreren in de Commissie van de AU (Addis-Abeba).

De ratificatie van het protocol van het pan-Afrikaans Parlement (PAP) is de laatste weken in een stroomversnelling gekomen. Inmiddels hebben 21 landen het geratificeerd. Er zijn 30 ratificaties nodig om het in werking te laten treden. Inmiddels heeft er ook een Forum van Afrikaanse parlementsleden voor het NEPAD in oktober 2002 plaatsgevonden in Cotonou². Het forum is nuttig gebleken als voorloper van het PAP, maar vermeden moet worden dat het administratieve structuren krijgt die het een permanent karakter verlenen. Het PAP moet voorrang krijgen, en daarom moet een snelle ratificatie, en wel vóór 31 december 2003, zoals besloten op de Top van Maputo, worden aangemoedigd.

5. Conclusie

Het NEPAD is bekritiseerd. Sommigen vinden dat het te veel van bovenaf wordt opgelegd, dat er te weinig ruimte is voor maatschappelijke organisaties³ en dat het niet tegemoet komt aan de behoeften van de allerarmsten (water, voeding, huisvesting, energie, vervoer).

De rapporteur is van oordeel dat vooral moet worden gestreefd naar deelneming van alle actoren in het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van mensenrechtenorganisaties. Ook de sociaal-economische adviezen van regio's kunnen een nuttig instrument zijn. Voorts moet de rol van de vrouw in de Afrikaanse samenleving meer worden erkend en een grotere plaats krijgen in ontwikkelingsprojecten.

De rapporteur ziet weliswaar een grond van waarheid in de kritiek, maar gelooft dat het NEPAD een kans moet krijgen. Het Marshallplan dat na de Tweede Wereldoorlog de wederopbouw van Europa mogelijk maakte, was ook een overheidsinitiatief waar de hele bevolking baat bij heeft

---

¹ Resolutie over het nieuwe partnerschap voor de ontwikkeling van Afrika (NEPAD), aangenomen op 3 april 2003 in Brazzaville (Congo) (nog niet gepubliceerd in het PB).

² De Commissie heeft het Forum van Afrikaanse Parlementsleden voor het NEPAD gefinancierd ten belope van 350.000 euro, op een totale kostprijs van om en nabij de 1-miljoen.

³ President Mbeki heeft in zijn toespraak op de AU-Top in Maputo op 10 juli 2003 gewezen op de noodzaak om NGO's, vakorganisaties en maatschappelijke groeperingen te betrekken bij het Afrikaanse integratieproces.

gehad. Het NEPAD belichaamt een droom van wederopstanding voor een heel continent, een droom die werkelijkheid kan worden als iedereen zijn beloftes nakomt, en wel onmiddellijk.

BIJLAGE: CHRONOLOGISCH OVERZICHT

- 1963: Oprichting van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid
- 11 juli 2000: Top van de OAE in Lomé (Togo) - aanneming van het protocol dat het Pan-Afrikaans Parlement instelt. Momenteel hebben 21 landen dit protocol ondertekend en hebben 3 het geratificeerd.
- Juli 2001: Op de bijeenkomst van Afrikaanse staatshoofden in Lusaka wordt het NEPAD in het leven geroepen. Het NEPAD is een samengaan van programma's bedoeld om het Afrikaanse continent uit de armoede te tillen: *African Revival* van president Mbeki, *Millennium Action Plan* van president Obasanjo en *Omegaplan* van president Wade. De vijf initiatiefnemende landen zijn Algerije, Egypte, Nigeria, Senegal en Zuid-Afrika.
- Juni 2002: De G8 van Kananaskis (Canada) brengt voor het eerst de Afrikaanse staatshoofden bijeen die het initiatief tot het NEPAD genomen hebben en neemt een "Actieplan voor Afrika" aan.
- 9-11 juli 2002: Top van de AU in Durban (Zuid-Afrika) - het NEPAD wordt een operationeel programma binnen de AU.
- 7-9 oktober 2002: Forum van pan-Afrikaanse parlementsleden voor het NEPAD in Cotonou (Benin)
- Juni 2003: Top van de G8 in Evian (Frankrijk)
- Juli 2003: Top van de AU in Maputo (Mozambique).